

Социологическо проучване на мястото на краткосрочното висше образование в рамките на Българската образователна система – етап I

ВЪВЕДЕНИЕ

Съвременната епоха, чиято основна характеристика е всеобхватната глобализация, отправя предизвикателства към всички сфери на обществения живот. Не прави изключение и сферата на образованието и обучението, чиято основна обществена функция е да подготви целия човешки ресурс на страната за успешно посрещане и справяне с нарастващите социални рискове и предизвикателства на глобализацията. Основните сфери, които са водещи в този процес са системата на основното и средното образование, системата на висшето образование и системата за професионална преквалификация и “учене през целия живот”. Модернизацията на традиционните образователни сфери и усъвършенстването на системата за професионална преквалификация и подготовка са основа за успешната адаптация на цялото ни общество в новите обществени и политически реалности и шанс за дългосрочно успешно развитие.

В изпълнение на проект „ КРАТКОСРОЧНОТО ОБРАЗОВАНИЕ В САЩ И ЕВРОПА : ОТГОВОР НА СОЦИАЛНИ И ИКОНОМИЧЕСКИ ПОТРЕБНОСТИ” 2008-2010 г. по програма „Атлантис” – СЪТРУДНИЧЕСТВОТО ЕВРОПА-САЩ В ОБЛАСТТА НА ВИСШЕТО ОБРАЗОВАНИЕ И ОБУЧЕНИЕ, финансиран от Европейската комисия, работен екип от Висше училище „Международен колеж „ – Албена проведе поредица от социологически проучвания на мястото на краткия цикъл на обучение в системата на висшето образование в България. Проучено бе мнението на различни целеви групи – както студенти и обучаеми в краткосрочни форми на обучение, така и представители на академичните ръководства на редица образователни институции, академични преподаватели, неправителствени организации, работещи по проблемите на образованието в страната. Настоящото проучване представлява първи етап от изследванията по гореописаната тематика. Поради това, че в България все още не е въведен кратък цикъл на обучение в рамките на системата на висше образование, завършващ с национална диплома за висше образование, настоящото проучване е фокусирано върху мнението на обучаеми в различни форми на краткосрочно обучение след средно образование и тяхното виждане за мястото на краткосрочното висше образование в България.

ИЗЛОЖЕНИЕ

Проучване на мястото на краткосрочното висше образование в рамките на Българската образователна система

Проблемна област, цели и методология на проучването

1. **Цели:** Да бъдат обективно проверени основната изследователска теза и допълващите основната теза хипотези на проучването.

1.1 **Основната изследователска теза** е, че тъй като в България краткосрочното висше образование не е въведено, не е познато и популярно, краткият цикъл на обучение в рамките на българската система за висше образование, завършващ с получаване на национална диплома за висше образование, следва да се предлага от съществуващите познати и акредитирани за висше образование институции, които да могат да предлагат и двугодишни програми, водещи до висше образование без придобиване на образователно-квалификационна степен и до сравнително по-бърза трудова реализация .

1.2 **Допълващите основната теза хипотези са, че:**

- В България висшето образование все още има „елитарен” характер и студентите, предпочитат традиционните университети и висши учебни заведения, както и традиционни форми на обучение и образователните степени, които са познати и престижни понастоящем в обществото и българския бизнес..

- Специализираното професионално обучение се предлага от институции извън системата на висше образование, то завършва с придобиване на квалификационна степен / от първа до четвърта квалификационна степен/ , разпознаваемо е от бизнеса ,както и сред държавите от ЕС / с изключение на обучението по регулираните професии/ и има своя престиж пред обществото и работодателите. Въпреки това понастоящем **не съществуват образователни пътеки**, които свързват различните форми и степени на професионалното обучение, придобито след средното образование с висшето образование в България.
- Мобилността на студентите в българските университети е затруднена, няма създадени условия за изборност на учебни курсове, трансфер на кредити както между различни по вид образователни институции в България, така и между различни образователни степени, предлагани от една и съща институция, а това е един от основните фактори за въвеждане на краткосрочните форми на обучение в рамките на висшето образование .

2. **Целева група** на проучването: 1152 студента и 124 специализанта, обучаващи се в 6 висши училища с тригодишен срок на обучение; 8 студента, обучаващи се в 5 колежа от системата на професионално образование и обучение с двугодишен срок на обучение; 642 участници в курсове за професионално обучение, предлагани от 11 Центъра за професионално обучение; и 148 бивши студенти, завършили тригодишно висше образование .

3. **Избор на подходящ метод на проучване** : За проучване на мнението и потребностите на потребителите на образователни услуги, а именно гореописаната целева група, са използвани три основни метода: наблюдение, проучване на документация и социологическо проучване. За целите на тази изследователска работа е използван комбинираният подход, който съчетава възможностите на тези три метода.

В началния етап на изследователската работа работният екип използва първите два от тях: (а) *наблюдението*, като пряк метод за събиране на данни за оценка на мнението и потребностите от краткосрочно обучение на студенти и преподаватели от Висше училище Международен колеж, и (б) *проучване* на съществуващата нормативната уредба на висшето образование и вътрешно устройствени нормативни актове на висши училища, отнасящи се до възможностите за въвеждане на кратък цикъл на висше образование в България.

Тези два метода бяха използвани за формулиране на основната изследователска теза.

За да бъде тя обективно проверена, работният екип избра като инструмент третия метод – *социологическото проучване*, което е популярен начин за събиране на информация за оценка на мнения, потребности и нагласи. Изборът на социологическото проучване се предопредели от предимствата на този инструмент, за получаване на количествена информация, каквато е нужна в случая, за да се докажат изследователските тези по обективен начин.

Настоящото социологическо проучване се основава на използването на различни техники, като анкета и интервю. За целите на проучването бе съставена анкетна карта, която бе структурирана по начин, който да позволи постигане на целите на проучването (вж Приложението), бяха проведени и голям брой интервюта по въпросите, заложи в анкетата Анкета бе анонимна, което повиши вероятността респондентите да бъдат искрени в отговорите си . Зададени бяха повече въпроси, изискващи кратки и ясни отговори.

Тъй като тази техника е доста трудоемка , освен чрез анкети, мнението на целевата група бе проучено и чрез провеждане на интервюта по същата тематика: От общия брой 2164 респондента, анкетирани бяха около 28% , а приблизително 72 % бяха интервюирани от членове на работния екип. Интервюта се проведеха основно със студенти на Висше училище Международен колеж /ВУМК/, специализанти на висшето училище, курсисти към Центъра за професионално обучение/ЦПО/ към ВУМК, ЦПО към Ейч Ар Си Кулинарна академия България , ЦПО при МК ООД – Добрич и ЦПО при ХМ ТОМИ АД – Добрич, както и студенти към професионален колеж по туризъм в гр. Шумен.

АНКЕТИ И ИНТЕРВЮТА

В периода месец ноември 2008 –месец юни 2009 анкетата бе изпратена до 9 колежа от системата на висшето образование, 10 професионални колежа и 20 центъра за професионално обучение от цялата страна с молба студентите и обучаемите да я попълнят

анонимно и да я върнат по електронен път . Голяма част от анкетите бяха попълвани и чрез телефонно интервю. Успоредно с това бяха проведени интервюта на студенти,

специализанти и курсисти от ВУМК -Албена, ЦПО при ВУМК- Албена, ЦПО при МК ООД - Добрич, ЦПО при Ейч Ар Си Кулинарна академия България.

Анкетирани и интервюирани бяха студенти и курсисти от следните училища и центрове за професионално обучение:

Висши училища – колежи от системата на висшето образование, обучаващи за степен „Професионален бакалавър”:

1. Висше училище Международен колеж – Албена
2. Висше училище Земеделски колеж – Пловдив
3. Театрален колеж „Любен Гройс „ – София
4. Колеж по мениджмънт, търговия и маркетинг – София
5. Колеж по телекомуникации и пощи – София
6. Технически колеж – Ямбол

Професионални колежи извън системата на висшето образование:

1. Частен професионален колеж по туризъм „К.Фотинов” – Варна
2. Частен професионален колеж по туризъм „Шумен” – гр. Шумен
3. Частен професионален колеж „Европейски колеж Фуми интелект”- София
4. Частен професионален колеж МТРХ „Интербизнес”- София
5. Частен професионален колеж „Иком Интелект” - Монтана

Центрове за професионално обучение:

1. ЦПО при Висше училище „Международен колеж” - Албена
2. ЦПО при МК ООД – гр. Добрич
3. ЦПО при ХМ ТОМИ АД –гр. Добрич
4. ЦПО при Ейч Ар Си Кулинарна Академия България ООД – Добрич
5. ЦПО към СД „Интербизнес –Иванова и сие” – Пловдив
6. ЦПО към Екселия ЕООД – Варна
7. ЦПО към Албена АД – к.к. Албена
8. ЦПО към Сдружение с нестопанска цел „Бизнес център” – Добрич
9. ЦПО към висше училище по Застраховане и финанси – София
10. ЦПО към Сдружение с нестопанска цел Европейски институт за културен туризъм- Албена
11. ЦПО към НТПП клон Добрич

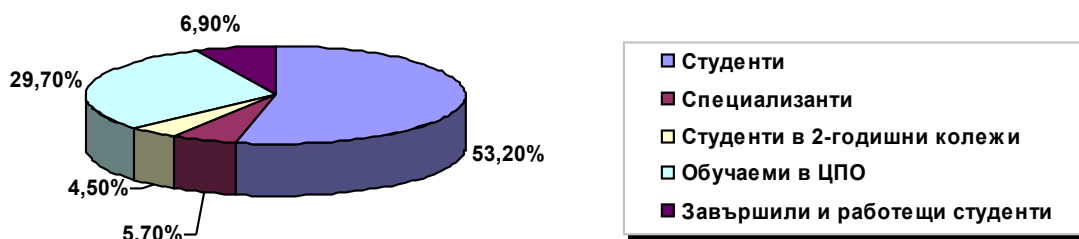
Общо анкетирани и интервюирани бяха **1152** настоящи студенти, обучаващи се за висше образование ОКС „ професионален бакалавър”, **124** специализанти, **98** студенти в двугодишни професионални колежи, **642** обучаващи се в центрове за професионално обучение и **148** бивши студенти, завършили 3 годишен колеж и започнали своята трудова реализация .

Общ брой анкетирани и интервюирани – **2164 души.**

1. Статут, възрастов профил и сфера на обучение на анкетираните

Фиг. 1

Структура на анкетираните според вида на учебното заведение, в което учат, или което са завършили

В относителен дял структурата на анкетираните е следната: От общо 100% анкетираните - 53.2 % са студенти, 5.7 % са специализанти, 4.5 % са студенти в двугодишни колежи, 29.7 % са обучаеми в центрове за професионално обучение, 6.9 % са завършили и работещи студенти.

Спрямо общия брой обучаеми в съответния вид учебно заведение, съотношението е следното:

Към учебната 2008/2009 г. за придобиване на ОКС „професионален бакалавър“ се обучават 27,7 хил. студенти, от които 19,3 хил. студенти се обучават в частни колежи от системата на висшето образование, т.е. извадката обхваща 6 % от общия брой обучаеми в страната.

В броя на учащите се за 2008/2009 г. са включени и 3.6 хил. души на възраст над 16 г. записани в програми за професионално обучение срещу заплащане за придобиване на трета и четвърта степен на професионална квалификация, предлагани от ЦПО, професионални гимназии и професионални колежи, т.е. в представителната извадка от тази група са обхванати общо 740 души, т.е. 20% от общия брой обучаеми.

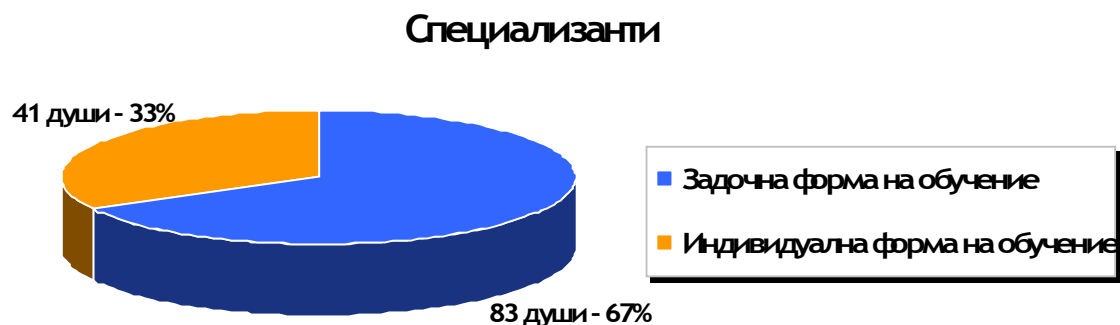
За групата на завършилите студенти не може да се покаже относителен дял, тъй като липсват подробни данни, а и завършилите студенти са приключили обучението си в различни години, поради което е трудно да бъде определен относителният им дял. Въпреки това представителната извадка е достатъчно широка и обхваща значителен брой от представителите от съответната група.

Таблица 1

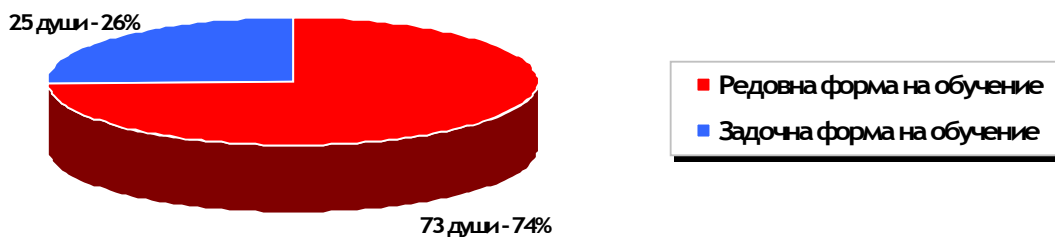
Профил на анкетираните според формата на обучение

Профил на анкетираните	Редовна	Задочна	Дистанционна	Индивидуална	Друга	Общ брой
Студенти колежи ВО	749	390	0	13	0	1 152
Специализанти	0	83	0	41	0	124
Студенти в 2 г. колежи извън системата на ВО	73	25	0	0	0	98
Курсисти в ЦПО	642		0	0	0	642
Завършили и реализиращи се на пазара на труда студенти от колеж в системата на ВО	121	27	0	0	0	148
Общо	1585	27	0	54	0	2164

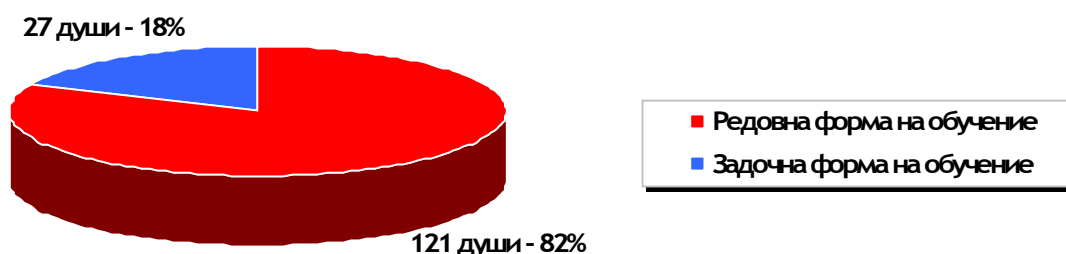
Фиг.2 Относителен дял на анкетираните според образователния им статус

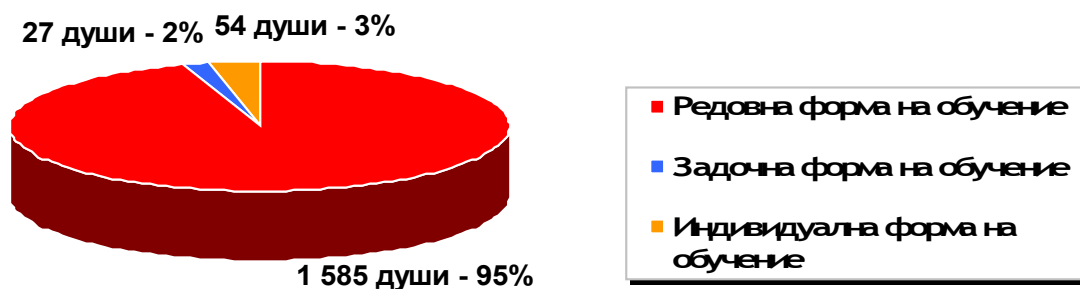
Студенти в 2 г. колежи извън системата на ВО

Завършили и реализиращи се на пазара на труда студенти от колеж в системата на ВО

Обобщена

От анкетите на обучаемите се наблюдават следните тенденции според представителите на различните групи:

1. *За студенти, обучаващи се за висше образование* тенденцията е следната: От анкетиранияте студенти, обучаващи се за висше образование, 65 % са избрали редовна форма на обучение, 34 % са избрали задочна форма на обучение, а останалия 1% са избрали индивидуална или друга форма на обучение.
2. *За специализанти във висши училища:* Специализантите във висшите училища са избрали 100 % задочна или индивидуална форма на обучение

3. *За студенти, обучаващи се за придобиване на четвърта степен на професионална квалификация в двугодишни колежи извън системата на висшето образование:*
Студентите са избрали съответно: 74% редовно обучение и 26 % задочно обучение
4. *За обучаеми в Центрове за професионално обучение на лица над 16 години :*
Всички анкетираните обучаеми се обучават в редовна форма на обучение.

* Анкетираните курсисти в Центрове за професионално обучение се обучават в редовна форма, тъй като техните обучения са финансирани по ОП Развитие на човешките ресурси ,където задължително условие е курсовете да се провеждат в редовна форма на обучение. Курсистите се обучават за придобиване на квалификация по определена професия с продължителност минимум 960 часа годишно и получаване на трета квалификационна степен или обучение по част от професия без придобиване на квалификационна степен .

5. *За студенти, завършили колежи от системата на висшето образование, които понастоящем се реализират на пазара на труда :*
От анкетираните завършили студенти 82% са се обучавали редовно обучение и 18% са се обучавали в задочна форма на обучение .
6. *От общо 2164 представители на обучаеми в различни форми,видове и степени на обучение , няма представители на обучаващи се в дистанционна форма на обучение.*

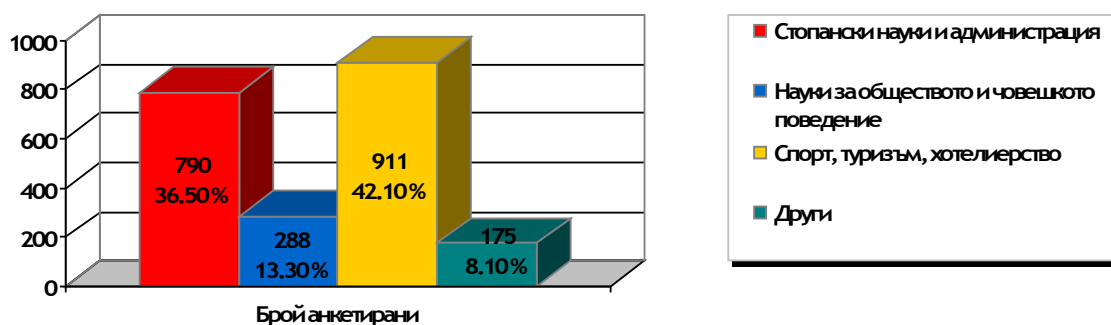
Профил на анкетираните според професионалните направления, в които се обучават

Таблица 2

Брой на анкетираните според области на образованието, в което се обучават

Области на образованието	Брой анкетирани	Процент от анкетираните
Стопански науки и администрация	790	36.5 %
Науки за обществото и човешкото поведение	288	13.3 %
Спорт, туризъм, хотелиерство	911	42.1 %
Други	175	8.1 %

Фиг.3 Профил на анкетираните според област на образованието

Най-голям дял от анкетираните се обучават в специалности от областта спорт, туризъм хотелиерство – 42.1 %. Структурата на анкетираните показва тенденция на търсене на краткосрочни форми и степени на образование и квалификация предимно за упражняване на професии от сферата на туризма, икономиката, администрация и управление.

По данни на Националната агенция за оценяване и акредитация към 30.08.2009 г./www.neaa.government.bg/ висшите училища и университетите в България извършват обучение по 52 акредитирани професионални направления. Най-голям брой висши училища , а именно 25 висши училища извършват обучение по професионално направление 3.7 Администрация и управление, също 25 висши училища извършват обучение по професионално направление 3.8 Икономика и 14 висши училища извършват обучение по професионално направление 3.9 Туризъм. В относителен дял от общо 53 акредитирани висши училища в България специалности в направление Администрация и управление предлагат 47% от висшите училища, специалности в направление 3,8 Икономика предлагат също 47% от висшите училища, а специалности в направление 3.9 Туризъм предлагат 14 висши училища или 26 % от всички акредитирани висши училища. Останалите професионални направелния са застъпени в значително по-малко на брой висши училища.

Тригодишното висше образование се предлага от висши училища и колежи, както следва: Специалности от професионално направление 5.1 Машинно инженерство предлагат общо 10 висши училища, от които **7 колежа**, специалности от професионално направление 5,2 Електротехника, електроника и автоматика предлагат общо 11 висши училища, от които **7 колежа**, специалности от професионално направление 5.5 Транспорт, корабоплаване и авиация предлагат 7 висши училища, от които **4 колежа**, специалности в професионално направление 3.7 Администрация и управление предлагат 25 висши училища, от които **6 колежа**, специалности от професионално направление 3,8 Икономика предлагат 25 висши училища, от които **4 колежа**, специалности от професионално направление 3,9 Туризъм предлагат 14 висши училища, от които **2 колежа** .

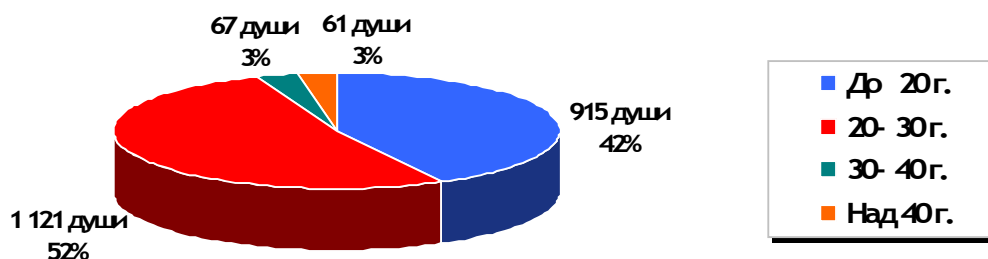
От посочените статистически данни се налага изводът,че в България в рамките на системата на висшето образование, **най-търсени за по-краткосрочно обучение извън 4 и 5 годишното обучение за бакалаври и магистри са специалностите от професионалните направления: Машинно инженерство, Електротехника, електроника и автоматика, Транспорт, корабоплаване и авиация , Администрация и управление, Икономика и Туризъм**. Въпреки, че най-голям брой колежи предлагат технически специалности ,в същото време по брой обучавани студенти в коледите най-голям брой студенти се обучават именно в специалности от направление Администрация и управление, Икономика и Туризъм.

Обяснимо е ,че в профила на анкетираните преобладават обучаеми в професионално направление Туризъм, тъй като най-голям дял от анкетираните са студенти на висше училище Международен колеж, които се обучават в направление Туризъм , Администрация и управление и Икономика.

Таблица 3
Брой на анкетираните според възрастта им

Възраст	Брой анкетирани	Процент от анкетираните
До 20 г.	915	42.3 %
20- 30 г.	1121	51.8 %
30- 40 г.	67	3.1 %
Над 40 г.	61	2.8 %

Структура на анкетираните според възрастта им

Според възрастовата структура преобладаващ дял от анкетираните имат младежите до 30 години, а анкетираните на възраст над 30 години съставляват значително по-малък брой. При анкетираните младежи се наблюдава тенденция, която е характерна и за възрастовата структура на населението и участието му в различни форми на Учене през целия живот. Според наблюдението на НСИ за 2008 г. в национален мащаб е налице следната тенденция: докато през 1999 г. нетният коефициент на записване на населението в образователната система на възраст между 19-23 г е бил 27.2%, то през 2008/2009 г. същият възлиза на 38.3% т.е. налице е тенденция на все по-широко включване в образователната система да младежи на възраст до 23 г.

Тъй като в тази възрастова група са включени предимно обучаващи се от системата на висшето образование и професионалното образование след средно образование, може да се направи изводът, че в България все още за младите хора преобладаващ е интересът към традиционни форми на обучение –над 95% от анкетираните се обучават в редовна форма на обучение и по-малко от 5% в заочна и индивидуална форма на обучение.

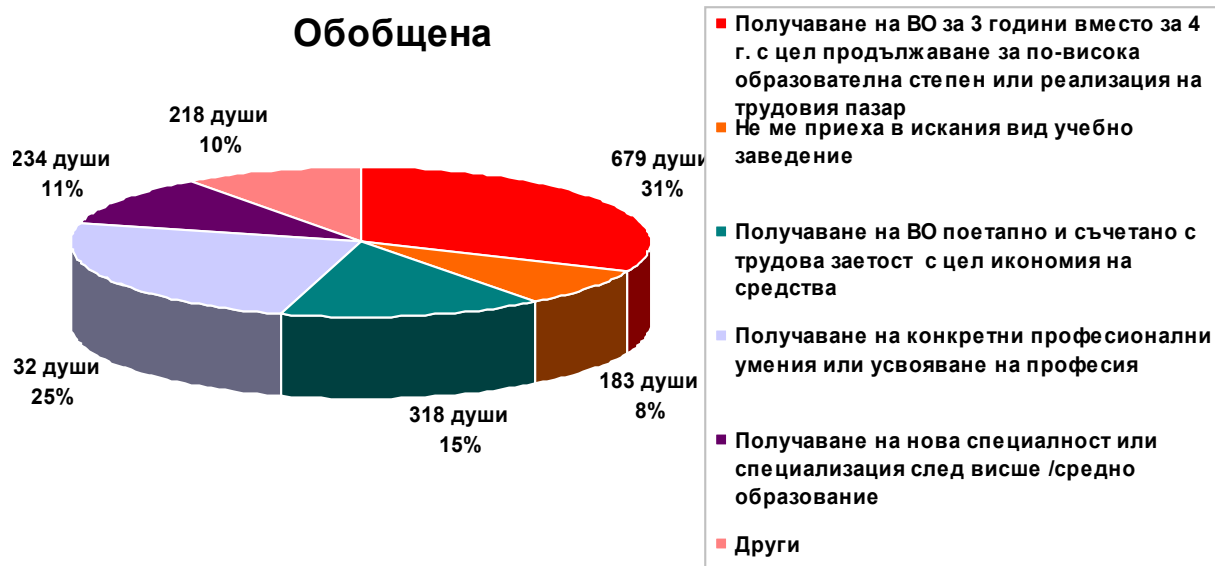
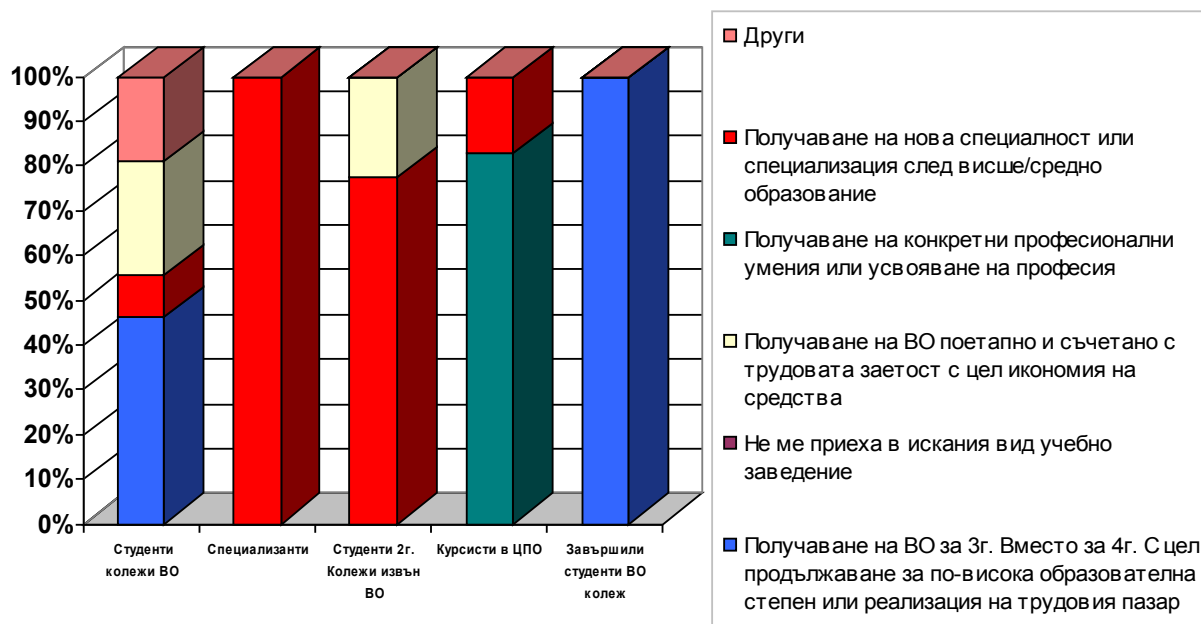
2. Мотивация за избор на учебно заведение, образователна или квалификационна степен, форма на обучение.

Обобщените данни от анкетите показват следното:

Таблица 4 Мотиви за избор на съответния вид учебно заведение

Анкетиран	Получаване на ВО за 3 години вместо за 4 г. с цел продължава не за по-висока образовател на степен или реализация на трудовия пазар	Не ме приеха в искания вид учебно заведение	Получаване на ВО поетапно и съчетано с трудова заетост с цел икономия на средства	Получава не на конкретн и професи онални умения или усвояван е на професи я	Получаване на нова специал ност или специал изация след висше /средно образов ание	Други	Общ брой
Студенти колежи ВО	531	107	296			218	1152
Специализанти					124		124
Студенти 2 г. колежи извън ВО		76	22				98
Курсисти в ЦПО				532	110		642

Завършили студенти ВО колеж	148						148
Общо	679	183	318	532	234	218	2 164

Данните в анкетата показват следните тенденции:

Най –голям брой от анкетираните - 679 души или 31% са завършили или се обучават в три годишни колежи от системата на ВО, тъй като желаят за по-кратък срок да получат бакалавърската си степен, която им дава по-бърз изход към трудова реализация , както и възможност за продължаване на обучението в магистърски курсове. От обучаващите се в тригодишни колежи от системата на ВО . 183 души или около 8 % са постъпили в съответния колеж -3 г. за висше образование и 2 г. за професионално образование, защото не им е стигнал успехът за записване съответно в 4 годишна бакалавърска степен и в колеж от системата на висшето образование, а 318 души или приблизително 15% са направили съзнателен избор на краткосрочно обучение с цел икономия на средства и съчетаване на учене с трудова заетост.

532 човека или 24 % от анкетираните са избрали обучение, което им дава възможност за получаване на конкретни професионални умения или професионална квалификация, която им е необходима за трудовата реализация извън системата на ивсшето образование.

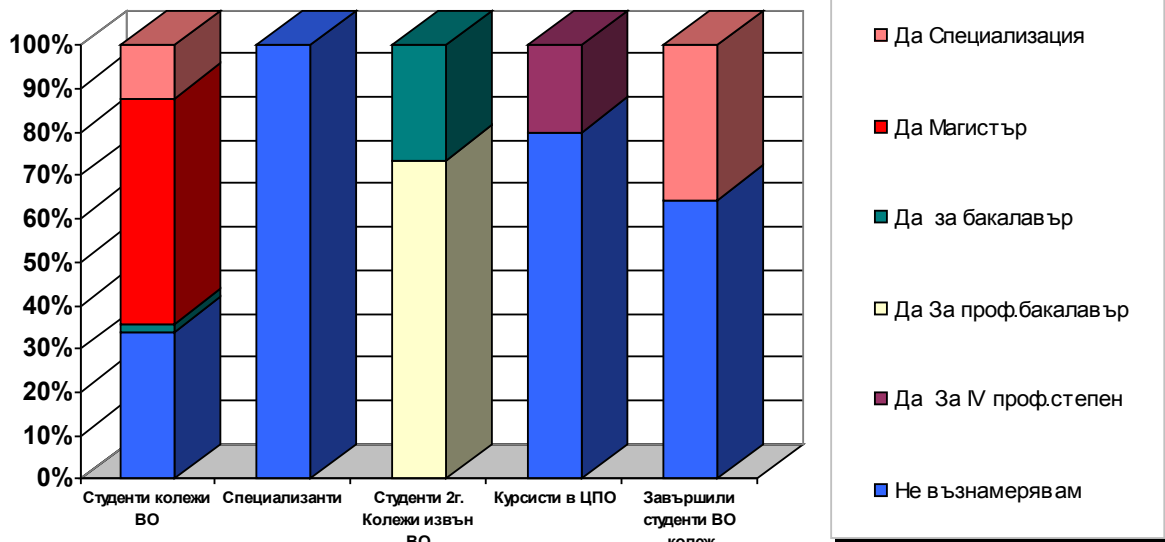
234 човека или 11% са избрали форма, която им дава възможност за придобиване на втора специалност или квалификация, различни от получените, като избраното краткосрочно обучение е извън системата на ивсшето образование.

Общо 218 човека от анкетиранияте студенти в тригодишни колежи имат друга мотивация за избор на краткосрочно висше образование.

По-задълбоченият анализ на мотивите за избор на вид учебно заведение и образователна степен според образователния статут на анкетиранияте показва, че за студентите основният мотив е за по-кратък срок да получат висше образование и възможност за продължаване на образованието и бърза професионална реализация, докато за специализантите основният мотив е получаване на нова специалност, търсена на пазара на труда, за студентите от професионалните колежи определяща е възможността за обучение и трудова заетост поетапно, докато за обучаемите в курсове за професионално обучение основният мотив е придобиване на конкретни професионални умения и квалификация. Въпреки, че мотивацията е различна за различните представители на целевата група, особено важен е фактът, че **едва 15% от всички анкетирани са посочили като мотив икономия на средства и създаване на възможност за поетапно учене, а това е показателно за нагласите на целевата група за избор на краткосрочно обучение. Най-голям дял от анкетиранияте –общо 31% са избрали тригодишно вместо 4 г. обучение с цел продължаване на образованието за по-кратко време и бърза реализация на пазара на труда.**

Таблица 5 Намерение за продължаване на образованието в по-горна степен

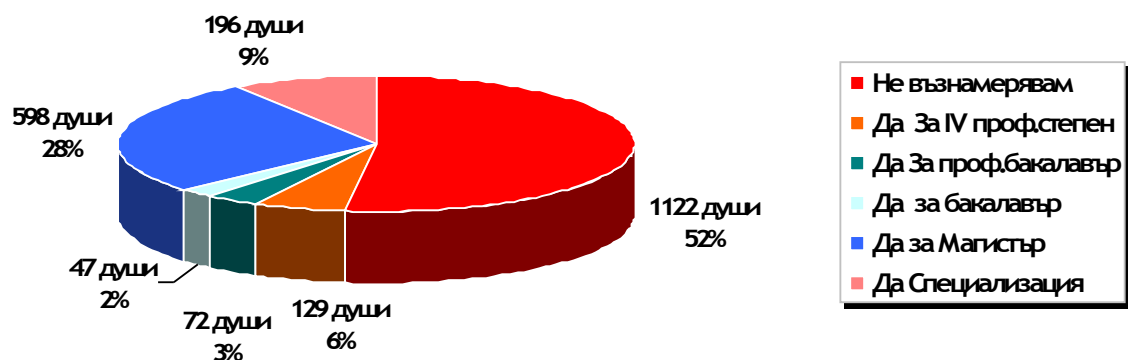
Анкетирани	Не възна меряв ам	Да За IV проф. степ ен	Да За про ф. ба кала вър	Да за бакалавър	Да за Магистър	Да Специализация	Брой
Студенти колежи ВО	390			21	598	143	1152
Специализанти	124						124
Студенти 2 г. колежи извън ВО			72	26			98
Курсисти в ЦПО	513	129					642
Завършили студенти ВО колеж	95					53	148
Общо	1122	129	72	47	598	196	2164

Данните от анкетиранияте показват следните тенденции:

1. Студенти, които са избрали по-кратък срок на обучение в рамките на ВО с цел по-бърза трудова реализация и понастоящем не възнамеряват да продължат обучението си в по-горна степен са 34% от анкетиранияте студенти обучаващи се за висше образование и 52% от всички анкетирани.
2. За получаване на по-висока степен на професионална квалификация ,получена вместо от център за професионално обучение - от двугодишен професионален колеж са изявили желание 129 души от обучаемите в ЦПО или около 20% от обучаемите в ЦПО или приблизително 6% от всички анкетирани.
3. От завършилите колеж от системата на висшето професионално образование и работещи в индустрията , 53 души или 36 % желаят да продължат обучението си за придобиване на допълнителна специалност съобразно нуждите на пазара на труда

Обобщена

Обобщената информация показва ,че 52% от всички анкетирани към момента не възнамеряват да продължават обучението си.

Този показател би могъл да послужи като отправна точка при анализиране на възможностите за въвеждане на краткосрочно обучение в рамките на системата за висше образование ,защото показва недвусмислено, че евентуалните потребители на такова обучение биха могли понастоящем да ес търсят измежду средите на порфесионалното

обучение, а не на висшето образование. От студентите, обучаващи се за степен професионален бакалавър 34% не възнамеряват да продължат обучението си, а 66% заявяват, че са избрали по-краткия път за продължаване на обучението си в магистърска степен.

Популярност на краткосрочните форми на обучение :

Таблица 6 Запознатост с краткосрочното висше образование в САЩ и ЕС

Анкетирани	Брой	Отговор ДА	НЕ	Донякъде
Студенти колежи ВО	1152	129	704	319
Специализанти	124		113	11
Студенти 2 г. колежи извън ВО	98	7	76	15
Курсисти в ЦПО	642	5	628	9
Завършили студенти ВО колеж	148	9	107	32
Общо	2164	150	1628	386

Отговорите показват следните тенденции: само 6,9 % от анкетираните са запознати със съществуването на кратък цикъл в системата на висшето образование и 17,8 % са донякъде запознати. Останалите над 75% от анкетираните не са запознати със съществуването на краткосрочно висше образование .

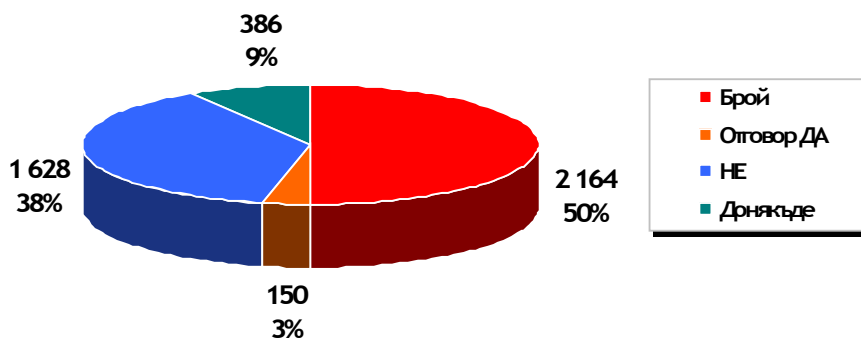
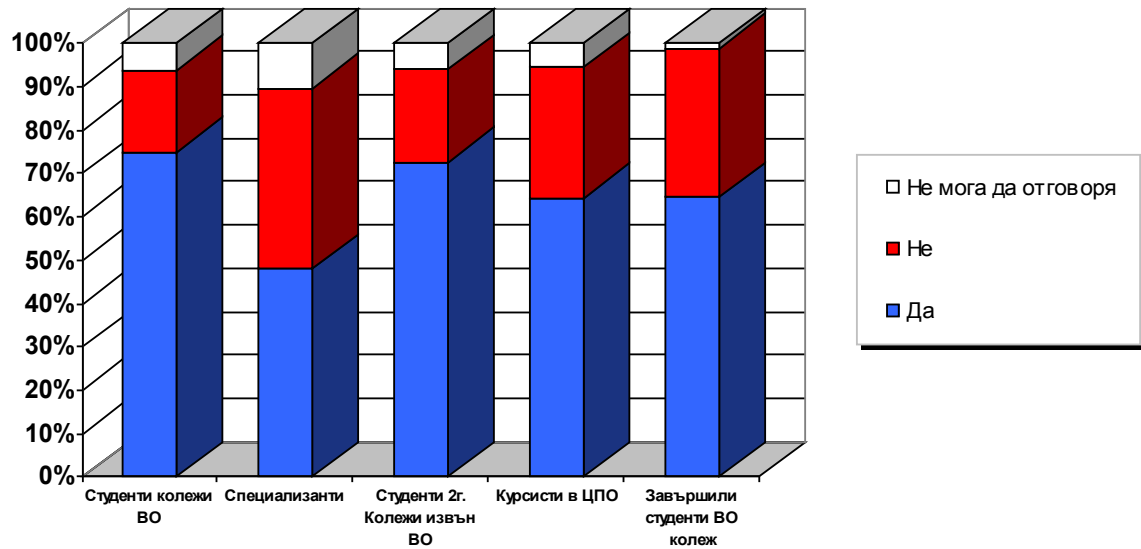

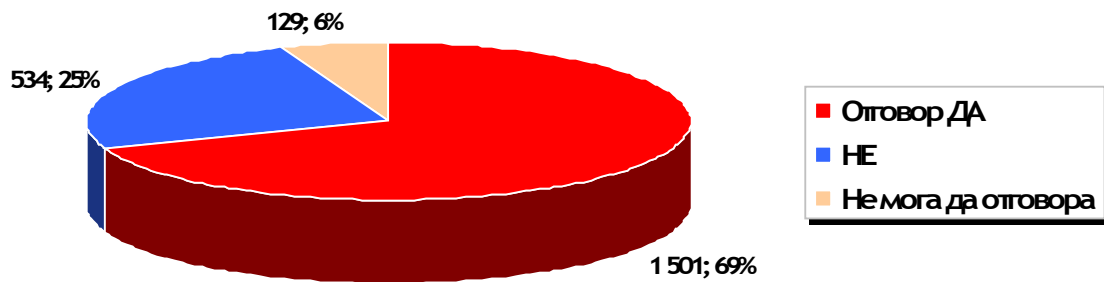
Таблица 7

Отговори на Въпрос: Ако имате възможност бихте ли избрали да следвате висше образование в САЩ или страна от ЕС и защо?

Анкетирани	Брой	Отговор ДА	НЕ	Не мога да отговора
Студенти колежи ВО	1152	863	217	72
Специализанти	124	59	52	13
Студенти 2 г. колежи извън ВО	98	71	21	6
Курсисти в ЦПО	642	412	193	36
Завършили студенти ВО колеж	148	96	51	2
Общо	2164	1501	534	129

Бихте ли избрали да следвате висше образование в САЩ или страна от ЕС

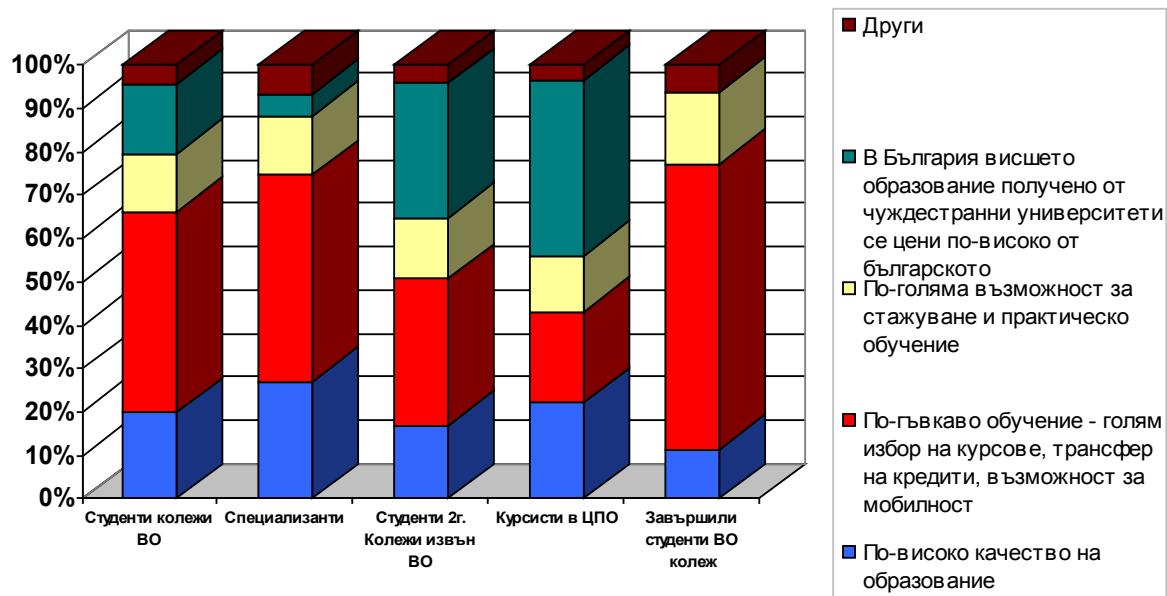

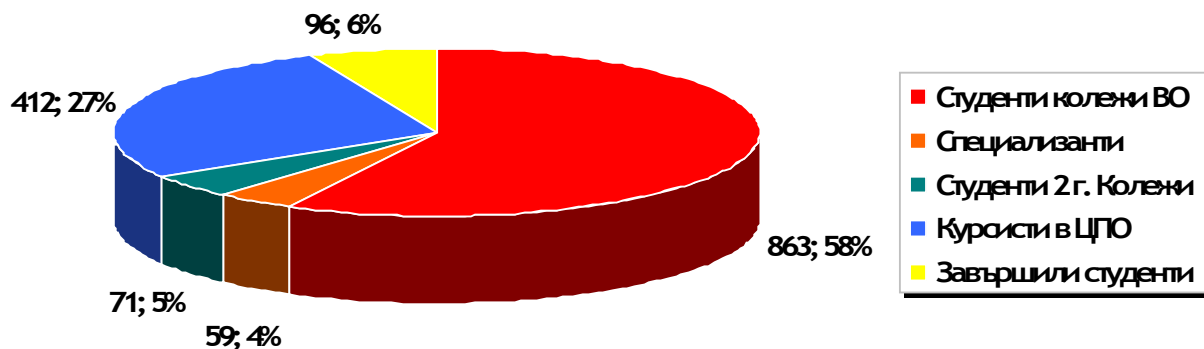
Резултати: 69,3 % от анкетираните биха предпочели да завършат висше образование в САЩ или страна от ЕС , а 24,6 % категорично не биха желали да завършат в чужбина, около 6 % са анкетираните, които не могат да дадат категоричен отговор.

Таблица 8 – Мотиви за избор на обучение в чужбина вместо в България :

Анкетиращи	Студенти колежи ВО	Специализанти	Студент и 2 г. колежи	Курсист и в ЦПО	Завършил и студенти	Общо за показателя
По-високо качество на образованието	172	16	12	91	11	302
По-гъвкаво обучение - голям избор на курсове, ,трансфер на кредити,възможност за мобилност	398	28	24	87	63	600
По-голяма възможност за стажуване и практическо обучение	115	8	10	53	16	202
В България висшето образование получено от чуждестранни университети се цени по-високо от българското	140	3	22	166		331
Други	38	4	3	15	6	66
Общо	863	59	71	412	96	1501

Дијаграми

Резултати: От всички анкетирани, отговорили, че биха желали да следват в САЩ или страна от ЕС а най-голям брой са посочили като мотив на първо място гъвкавото обучение, голяма изборност на курсове, трансфер на кредити и възможности за мобилност – това са 39,9 5 от общия брой анкетирани. Като основен мотив е посочена престижност на чуждестранното висше образование в България от 22,05 % от анкетираните, а по-високото качество на образованието, придобито в чужбина, е посочено като мотив от 20,12 % от анкетираните.

От посочените данни може да се направи изводът, че според респондентите основните белези, по които българската система за висше образование отстъпва на образователните системи в САЩ и страните от ЕС са : (а) липса на гъвкавост, (б) липса на изборност на учебни курсове, (в) липсват възможности за трансфериране на кредити между университети в България и други страни, (г) не са създадени условия за мобилност на студентите .

Таблица 9

Отговори на Въпрос: Ако в България бе въведена краткосрочна форма на обучение в рамките на висшето образование - например 2 години , бихте ли я предпочели пред сегашните три и четиригодишни програми за получаване на висше образование и защо

Анкетирани	Брой	Отговор ДА	Отговор НЕ	Не мога да отговоря
Студенти колежи ВО	1152	462	638	52
Специализанти	124	113		11
Студенти 2 г. колежи извън ВО	98	46	19	33
Курсисти в ЦПО	642	555	28	59
Завършили студенти ВО колеж	148	67	72	9
Общо	2164	1243	757	164

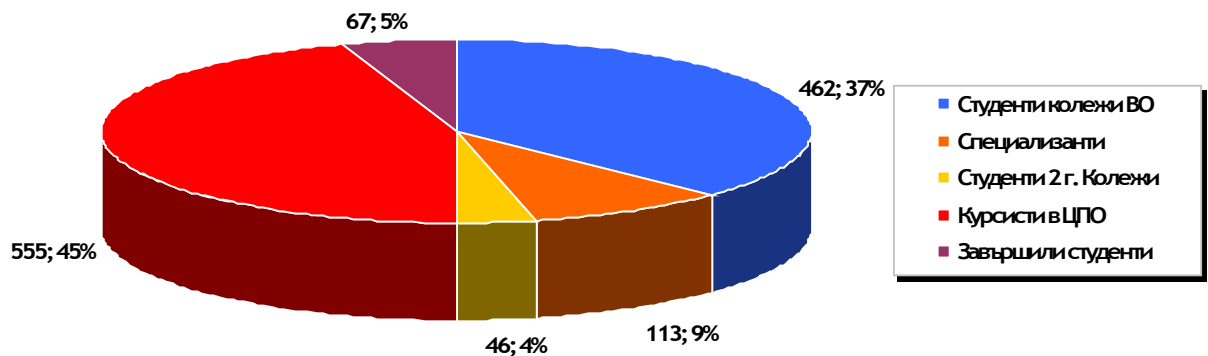
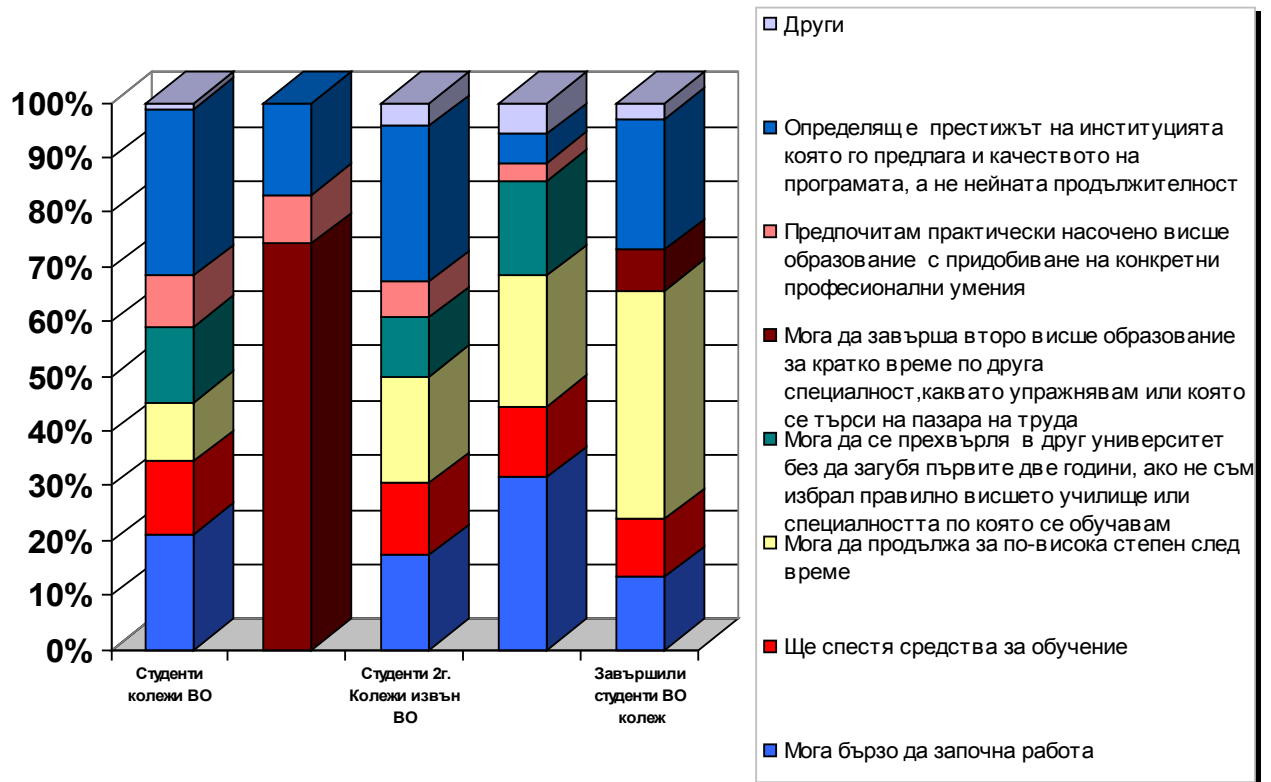
Резултати: Най-голям брой от анкетираните са отговорили положително за избор на двугодишно обучение в рамките на висшето образование – 57,43% при 34,98 % дали отрицателен отговор и 7,59% не могат да отговорят категорично.

Таблица 10

Причини за избор на краткосрочната форма

Анкетиращи	Студент и колежи ВО	Специализант и	Студент и 2 г. Колежи	Курсист и в ЦПО	Завършил и студенти	Общо за показателя
Мога бързо да започна работа	98		8	175	9	290
Ще спестя средства за обучение	62		6	72	7	147
Мога да продължа за по-висока степен след време	49		9	133	28	219
Мога да се прехвърля в друг университет без да загубя първите две години, ако не съм избрал правилно висшето училище или специалността по която се обучавам	64		5	96		165
Мога да завърша второ висше образование за кратко време по друга специалност, каквато упражнявам или която се търси на пазара на труда		84			5	89
Предпочитам практически насочено висше образование с придобиване на конкретни професионални умения	43	10	3	18		74
Определящ е престижът на институцията която го предлага и качеството на програмата, а не нейната продължителност	141	19	13	30	16	219
Други	5		2	31	2	40
Общо	462	113	46	555	67	1243

Диаграми

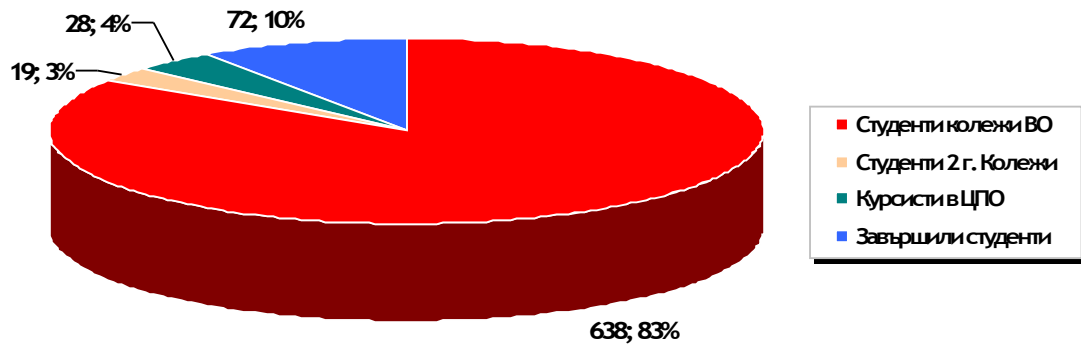

Резултати: най-голям брой от анкетираниите – 23,33 % посочват като определящ мотив за избор на краткосрочно висше образование **възможност за бърза трудова реализация**, а еднакъв брой анкетирани 17,61 % са посочили като свой мотив **възможността за последващо обучение** за по-висока степен както и че определящ за избор на обучаваща организация е не срокът на обучение, а авторитетът на институцията и качеството на учебните програми – така са заявили също 17,61% от анкетираниите. Най малък е делът на анкетираниите, които са посочили като мотивация за избор професионалната насоченост на висшето образование, което са избрали – 5,95 % от анкетираниите.

Таблица 11 Причини за отказ на краткосрочна форма на обучение

Анкетирани	Студенти колежи ВО	Студенти 2 г. Колежи	Курсисти в ЦПО	Завършили студенти	Общо за показателя
Предпочитам по-престижно за България висше образование каквото дават 3 и 4 г. университети Двугодишното висше образование е две степени по-ниско от 4 г. бакалавър и няма да се цени в обществото и от бизнеса	188	7	2	18	215
Двугодишната диплома няма да бъде оценена от работодателите и не ми дава същата възможност за кариерно развитие като 4 г. бакалаври	225	8	1	17	251
Няма да се признае от чуждестранните университети ,за да продължа обучението си за по-висока образоаветлна степен	82	2	11	11	106
Няма да се признае от българските университети за да продължа за по-висока образоаветлна степен	92		9	13	114
Други	51	2	5	13	71
Общо	638	19	28	72	757

Диаграма

Резултати: най-голям брой от анкетиранияте посочват като мотив за липса на желание да завършат краткосрочно обучение опасението, че в кариерен план завършилите двугодишно висше образование имат по-малки шансове за развитие от завършилите 4 г. обучение, това са 33,15% от анкетиранияте. На второ място е посочен мотивът за недостатъчна престижност на двугодишното образование в обществото и бизнеса – 28,40%, а най-малко са посочили като мотив евентуална невъзможност да продължат обучението си за по-висока образователна степен в чужбина, липса на признаване на двугодишното висше образование – 14% от анкетиранияте. Както е видно, няма ярко изразено становище от по-голямата част от анкетиранияте, посочени са всички изброени доводи. 9,37% от анкетиранияте имат други доводи и това също е показател за това, че краткосрочното обучение е непознато и поради това все още трудно би се приело от страна на учащите се, независимо от това, че същите са в различни възрастови групи и се обучават в различни по вид учебни институции и форми на обучение.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ:

Краткият цикъл на обучение в рамките на висшето образование, завършващ с национална диплома за висше образование е широко популярен в САЩ и някои страни от Европейския съюз. Мотивите на обучаемите за избор на краткосрочно обучение в тези страни са най-различни и до голяма степен са показателни за системата на висше образование в конкретната страна. Създадената възможност за изборност на учебни курсове, форми на обучение и университети и признаване на предшестващото обучение дори и в рамките на отделни курсове, създават у обучаемите чувство на сигурност, че усилията им не са напразни и винаги могат да продължат обучението си в един по-късен етап от кариерата и живота си. За разлика от тези държави в България дори и в рамките на една и съща специалност между два колежа даващи еднаква образователно-квалификационна степен възможностите за мобилност на студентите са почти нищожни. В още по-голяма степен това важи за мобилност между частен и държавен колеж или между колеж и университет. Именно поради това отговорите на анкетиранияте са особено показателни за нивото, на което се намира българската образователна система. Липсата на реформи в системата на висше образование и запазване на нейния консерватизъм и елитарност водят до създаване в обществото на погрешни нагласи, че колкото е по-продължително висшето образование, толкова то е по-ценено и престижно в обществото и бизнеса. Краткосрочното висше образование не е познато сред обучаемите и не е търсено и поради факта, че в по-голямата си част обучаемите във висше образование са на възраст до 25-28 г, обучават се предимно в редовна форма, задочната форма е значително по-малко популярна именно поради това, че в българското общество все още битува предрасъдка, че обучението в задочна форма е значително с по-слабо качество, а дистанционна форма все още масово не е въведена в българските университети. Анализът на данните от анкетите показва най-общо, че българското общество и в частност евентуалните потребители на краткосрочно висше образование не могат да се откъснат от традиционните си представи за образование и нямат нагласа за бързо въвеждане на кратък цикъл на обучение в рамките на висшето образование в България.